

Akkervogelbeheer

14 Stoppelland

Introductie

Stoppel, met name hoge stoppel, is waardevol voor akkervogels, zeker in combinatie met andere vormen van akkervogelbeheer in de omgeving. Akkervogels vinden hierin dekking én voedsel in de winter. Als stoppel of gewasresten door de winter ongestoord kan blijven liggen is dat heel aantrekkelijk voor zaadeters als veldleeuwerik, patrijs, geelgors en kneu, maar ook voor muizeneters als torenvalk, blauwe kiekendief en uilen. Een graanstoppel die tot en met het volgende groeiseizoen blijft liggen, biedt daar bovenop opgroei en foerageergelegenheid voor akkervogels.

Beheereisen

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van datum x tot datum y uit gewas a of meerdere gewassen b of gewasresten c.

Aanvullende beheervoorschriften

- Gedurende de aanwezigheid van de stoppels of gewasresten wordt een rustperiode aangehouden. Bewerkingen in de oppervlakte en bemesting zijn alleen toegestaan in overleg met het collectief.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het ['Protocol gebruik herbiciden open akkerland'](#) bij agrarisch natuurbeheer.
- Geen maïsstoppel.
- De beheereenheid wordt niet beweid.
- Op zandgrond inzaaien van vanggewas met behoud van stoppel.

Adviezen

- Om onkruiddruk in dit beheerpakket beheersbaar te houden helpt het om het te rouleren en niet jaar na jaar op hetzelfde perceel in te zetten.
- Spontane kruiden die in de graanstoppel groeien zijn gunstig voor het ecologische doel.

Pakketvarianten

- 14a Winterstoppel: graanstoppel als gewasrest van 1 november tot 15 maart van het volgende jaar
- 14c Gewasresten en gewasstoppels als wintervoedsel: oogstresten/stoppels van suikerbieten, aardappelstoppels, vezelhennepe, koolzaad, winterwortel, wortelpeterselie, knolselderij, witlof en/of pastinaak zijn beschikbaar van 1 december tot 1 februari.
- 14d Winterstoppel: graanstoppel als gewasrest van 1 november tot 1 februari van het volgende jaar
- 14e Verlengde graanstoppel: graanstoppel (geen ander gewas ingezaaid, gelijk aan braak (spontane opkomst)), 1 februari tot 15 augustus, deze start als winterstoppel (14d), en blijft daarna nog een seizoen liggen

Let op:

- Pakket mag niet ingezet worden als niet-productieve landbouwgrond
- Pakket combineren met vergelijkbare ecoactiviteiten in coregeling leidt tot korting in uitbetaling van ANLb of coregeling
- Op zandgrond is inzaai van vanggewas verplicht

15 Wintervoedselakker

Introductie

Een wintervoedselveldje is een perceel of strook waar granen en andere zaaddragende planten (bijvoorbeeld bladrammenas) niet worden geoogst of ondergeploegd, maar tot ver in de winter blijven staan. Ze vormen in de herfst en winter een rijke voedselbron voor vogels en bieden dekking. Belangrijk is dat er op tijd gezaaid wordt, zodat de planten tot zaadzetting komen. Vogels komen in grote aantallen op deze wintervoedselveldjes af. Niet alleen zaadetende soorten (zoals de patrijs, geelgors, vink, kneu, keep, groenling), maar ook roofvogels (zoals torenvalk, buizerd, blauwe kiekendief, ransuil, velduil) die hier muizen en zangvogels vangen.

Beheereisen

- **Pakket a t/m b:** Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van datum x tot datum y uit zomergraan, wintergraan, bladrammenas, kruiden of een combinatie van deze gewassen.
- **Pakket d:** Minimaal 90 % van de oppervlakte bestaat van 1 oktober tot 1 februari uit een geschikt [vanggewas](#) of uit gewasresten van een geschikt vanggewas.

Aanvullende beheervoorschriften

- Gedurende de aanwezigheid van het wintervoedsel wordt een rustperiode aangehouden. Bewerkingen zijn alleen toegestaan in overleg met het collectief.
- Bemesting is toegestaan, omdat dit de zaadzetting en daarmee het ecologische functioneren van dit beheerpakket ondersteunt.
- De beheereenheid is minimaal 9 meter breed en heeft een minimale oppervlakte van 0,30 ha en een maximale oppervlakte van 2 ha.
- Een wintervoedselakker kan meerdere jaren op één plek liggen, maar planten met zaden zoals granen nemen wel snel af en vergrassing neemt toe, daarom in overleg met het collectief (tijdelijk) verplaatsen.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het '[Protocol gebruik herbiciden open akkerland](#)'
- Pleksgewijze mechanische onkruidbestrijding is enkel toegestaan bij haarden van akkerdistel, ridderzuring, haagwinde, heermoes, kleefkruid, kweek, melganzevoet of Japanse duizendknoop.
- **Pakket a:** De beheereenheid dient jaarlijks tussen 16 maart en 30 april te worden ingezaaid met een door Boerenatuur Midden Groningen samengesteld mengsel met een bepaalde zaaidichtheid.
- Wanneer gekozen wordt voor een combinatie van gewassen, dienen deze in stroken naast elkaar geteeld te worden.
- Voor het zaaien dient er minimaal éénmaal (bij voorkeur tweemaal) een vals zaaibed te worden gemaakt. Een kerende grondbewerking is toegestaan om hoge onkruiddruk te voorkomen.
- **Pakket a t/m b:** Voor inzaaien wordt een bemesting uitgevoerd van minimaal 40 kg zuivere stikstof per hectare d.m.v. drijfmest, ruige mest of kunstmest (om onkruiden te drukken). Bij percelen die langer dan 1 jaar als wintervoedselakker dienen, bemesting met ten minste 100 kg zuivere stikstof in het voorjaar.
- De beheereenheid mag enkel bereden worden bij het uitvoeren van werkzaamheden aan de beheereenheid.

- **Pakket a t/m b:** Het hoofdbestanddeel van wintervoedselakkers zijn granen die in de winter en het vroege voorjaar voor dekking en voedsel zorgen. Voedsel bestaat hoofdzakelijk uit graankorrels en zaden. Kruiden worden slechts ingezaaid wanneer die een bijdrage aan het wintervoedsel leveren en het graan niet verdringen, spontaan opgekomen kruiden passen goed in dit pakket.
- **Pakket d:** er mag een deel van het vanggewas worden geklepeld om variatie te creëren in de structuur en het zaad op de grond toegankelijk te maken, maar alleen als er zaad gezet is en alleen als doelsoorten op de bodem foerageren, zoals de veldleeuwerik.
- **Pakket d:** Collectief stelt een lijst op van geschikte vanggewassen op basis van de lijst 'De vanggewassen uit de Pijler 1 lijst van de ecologische aandachtsgebieden', onderaan de tabel in [bijlage 4 SVNL: activiteitentabel 2022](#).

Adviezen

- Ligging: voor zaadetende vogels is opgaande begroeiing en struikgewas langs de wintervoedselakker van meerwaarde, omdat bomen voor beschutting tegen predatie zorgen. Ook in een open gebied heeft een wintervoedselakker meerwaarde.

Pakketvarianten

- 15a Wintervoedselakker 1 juni tot 15 maart
- 15b Wintervoedselakker 1 oktober tot 15 maart
- 15d Wintervoedselakker 1 oktober tot 1 februari

Let op:

- Pakket mag niet ingezet worden als niet-productieve landbouwgrond

16 Vogelakker

Introductie

Een vogelakker is een volveldse, meerjarige maatregel die bestaat uit een afwisseling van stroken met een meerjarig eiwitgewas (bij voorkeur luzerne of grasklaver) en stroken ingezaaid met een mengsel van grassen, granen en kruiden (braak met inzaai). Het aandeel luzerne of grasklaver in de vogelakker bedraagt ongeveer 75% van de oppervlakte, het aandeel natuurbraak 25%. De stroken met luzerne of grasklaver worden maximaal 3 à 4 keer gemaaid en kunnen worden benut als groenvoer in de veehouderij. Bij het maaibeheer wordt rekening gehouden met de broedcyclus van de veldleeuwerik. Graan- en braakstroken kunnen fungeren als wintervoedsel voor vogels en worden dus niet geoogst of gemaaid.

Vogelakkers zijn bedoeld voor muizen etende roofvogels en uilen, maar ook broedende veldleeuweriken en overwinterende akkervogels worden door Vogelakkers aangetrokken. Om goed te functioneren moeten vogelakkers meerdere jaren op dezelfde plek liggen, zodat de muizenpopulatie zich kan opbouwen. Een vogelakker moet na een paar jaar vernieuwd of verplaatst worden. Voor het laatste jaar kan pakketvariant b gebruikt worden, zodat in het najaar de grond bewerkt kan worden.

Beheerisen

- **Pakket a:** Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 31 december uit één of meerdere van de volgende gewassen: granen (niet zijnde maïs of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (luzerne, rode klaver), braak (inzaai of spontane opkomst), bladrammenas, gras.
- **Pakket b:** Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 augustus uit één of meerdere van de volgende gewassen: granen (niet zijnde maïs of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (luzerne, rode klaver), braak (inzaai of spontane opkomst), bladrammenas, gras.

Aanvullende beheervoorschriften

- Vogelakkers liggen bij voorkeur 3-4 jaar op één plek en worden daarna verplaatst, om voldoende kwaliteit in het gewas te houden. In het laatste jaar kan **pakket b** worden gebruikt, zodat in het najaar kan het perceel klaar worden gemaakt voor een nieuwe teelt of vernieuwing van de vogelakker.
- Het aandeel luzerne of grasklaver in de vogelakker bedraagt ongeveer 75% van de oppervlakte, het aandeel natuurbraak 25%. Ze worden als stroken geteeld
- De eiwitgewassen en natuurbraak met ingezaaide kruiden (braak – inzaai) worden in stroken naast elkaar geteeld. Eventueel kan een deel van de braakstroken hoofdzakelijk uit graan bestaan om als wintervoedsel te dienen.
- **Pakket a & b:** De eiwitgewassen worden jaarlijks minimaal 1, maximaal 3 of 4 keer gemaaid en afgevoerd. De maaidata worden afgestemd op de (broedende) vogels. Voor veldleeuwerik moet de eerste maaibeurt na 1 juni plaatsvinden en worden er minimaal 45 dagen tussen de maaibeurten aangehouden.
- **Pakket a & b:** De luzerne wordt jaarlijks minimaal 1 keer gemaaid en afgevoerd, en gaat kort (maximaal 10 cm hoog) de winter in. Bij maaien van luzerne geldt de volgende werkwijze:
 - De ecooloog laat de percelen controleren door een vrijwilliger.
 - De ecooloog koppelt dit uiterlijk 24 mei aan de coördinator de bevindingen terug en geeft een aanbeveling over al dan niet maaien.

- Collectief bepaalt bij een negatieve aanbeveling of er gemaaid mag worden en geeft dit perceel al dan niet vrij voor maaien.
- De beheerder wordt door de coördinator geïnformeerd over vrijgegeven percelen en schakelt eventueel een derde partij in.
- Als beheerder draagt u bij in de kosten die met deze werkwijze gepaard gaat. U ontvangt hier jaarlijks een nota van.
- **Pakket a.2.01:** In de vogelakker geldt een rustperiode van 1 april t/m 1 augustus. In deze periode vinden geen bewerkingen plaats.
- **Pakket a.2.02:** Gelden maatwerk afspraken met beheerder in verband met pilot natuurbraak
- De strook met natuurbraak/graan wordt ingezaaid met een meerjarig mengsel, passend bij de regio. Maaien van deze strook is niet nodig, hooguit worden probleemkruiden pleksgewijs uitgemaaid.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het [‘Protocol gebruik herbiciden open akkerland’](#) bij agrarisch natuurbeheer
- De oppervlakte mag alleen worden bemest op het gedeelte met eiwitgewassen, en wel binnen 2 dagen na een maaibeurt. Als er bemest wordt is alleen rundermest toegestaan. Andere vormen van dierlijke mest en kunstmest zijn niet toegestaan.
- De vogelakker wordt niet beweid, omdat beweiding te veel kans op verstoring voor foeragerende, rustende en nestelende vogels.
- Boerennatuur Midden Groningen bepaalt de samenstelling van het zaaimengsels en welke zaaidichtheden gebruikt mogen worden.
- De verhouding tussen luzerne en natuurbraak dient resp. 70-80/30-20% te zijn. Op deze wijze krijgt u een zebepad waarbij de stroken luzerne breder zijn. Bij voorkeur zijn de stroken natuurbraak 9 meter breed.
- Indien gewenst mag maximaal 50% van totale oppervlakte stroken natuurbraak jaarlijks worden gemaaid vóór 1 maart (vanwege het naderende broedseizoen), wordt dit deel minimaal nog een keer (geheel of gedeeltelijk, naar eigen inzicht) gemaaid tussen 1 augustus en 15 september (bij voorkeur zo laat mogelijk). 50% Van de stroken natuurbraak blijft het hele jaar staan. Het maaisel wordt bij voorkeur afgevoerd. In het volgende kalenderjaar wordt een ander deel van de kruidenrijke strook niet gemaaid.
- De luzerne minimaal 1x maaien na 1 augustus, bij voorkeur zo laat mogelijk.
- De beheereenheid mag enkel bereden worden bij het uitvoeren van werkzaamheden aan de beheereenheid.

Pakketvarianten

16a	Vogelakker
16a.2.01	Vogelakker – verlengde rustperiode
16a.2.02	Vogelakker – pilot natuurbraak
16b	Vogelakker - laatste jaar

Let op:

- Pakket mag niet ingezet worden als niet-productieve landbouwgrond
- Pakket combineren met vergelijkbare ecoactiviteiten in ecoregeling leidt tot korting in uitbetaling van ANLb of ecoregeling

19 Kruidenrijke akkerranden

Introductie

In akkerranden wordt geen gewas geteeld. Ze zijn ingezaaid met een mengsel van grassen, kruiden en granen. Ze worden niet bemest en niet bespoten (uitgezonderd pleksgewijs). Akkerranden brengen het mozaïekpatroon terug in het cultuurlandschap en zijn positief voor akkervogels. Vanwege de geringere bodemverstoring en de grotere bufferwerking boeken brede, meerjarige akkerranden meer natuurresultaat dan smalle, eenjarige randen.

Beheereisen

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 augustus uit een combinatie van gras, granen (niet zijnde maïs of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (luzerne, rode klaver), braak (inzaai), een deel van de grassen en kruiden mogen worden gemaaid en afgevoerd.

Aanvullende beheervorschriften

- De beheereenheid is minimaal 9 meter breed.
- Akkerranden liggen minimaal 2 jaar. Het gebruikte zaadmengsel past bij de regio en het doel van de rand en wordt in overleg met het collectief gekozen. Mengsels met inheemse, streekeigen soorten hebben sterke voorkeur.
- Een rand kan langs de rand van een perceel liggen, maar ook dwars over het perceel, bijvoorbeeld voor randen voor functionele agrobiodiversiteit (vaak gericht op plaagonderdrukkende insecten).
- De randen blijven minstens tot 15 augustus staan. Bij vernieuwing van een rand in het najaar wordt er tussen 15 augustus en 15 oktober gezaaid.
- De rand mag in de periode van 15 augustus tot 15 april geploegd worden
- Er mag voor 15 maart of na 15 augustus max 50% gemaaid worden, mits maaisel binnen een maand wordt afgevoerd.
- Pleksgewijze onkruidbestrijding is toegestaan in overleg met Boerennatuur Midden Groningen.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het [Protocol gebruik herbiciden open akkerland](#) bij agrarisch natuurbeheer.
- De beheereenheid wordt niet beweide of bemest.
- De beheereenheid mag enkel bereden worden bij het uitvoeren van werkzaamheden aan de beheereenheid.
- Daar waar ploegen is toegestaan, mag ook een andere diepe groundbewerking worden toegepast.

Pakketvarianten

19a Kruidenrijke akkerrand

Let op:

- Pakket mag niet ingezet worden als niet-productieve landbouwgrond
- Pakket combineren met vergelijkbare ecoactiviteiten in ecoregeling leidt tot korting in uitbetaling van ANLb of ecoregeling

40 Vogelgraan

Introductie

In dit beheerpakket wordt graanteelt aangepast aan vogels in het gebied. Dat betekent dan er dunner wordt gezaaid en dat grondbewerking en gebruik van chemie wordt beperkt. Een combinatie met stoppel zorgt vervolgens voor dekking gedurende het hele jaar. Het gewas wordt wel geoogst.

Beheereisen

- **Pakket a:** Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 december uit graan (geen mais) of gezaaide kruiden of gewasrest graanstoppel (geen mais), of een combinatie van deze.
- **Pakket b:** Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 juli uit graan (geen maïs), gezaaide kruiden, of een combinatie van deze.

Aanvullende beheervoorschriften

- Inzaaihoeveelheid van maximaal 190 zaden per m². Aantal kg zaaizaad/ha = Duizendkorrelgewicht/100 x 190 zaden per m².
- Inzaai op regels met een afstand van minimaal 19 cm.
- Bij inzaai is een kerende grondbewerking is toegestaan om hoge onkruiddruk te voorkomen.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het [Protocol gebruik herbiciden open akkerland](#) bij agrarisch natuurbeheer. Bewust gebruik van herbiciden is toegestaan in dit pakket, zodat er graan geoogst kan worden en het past binnen een gangbaar bouwplan.
- Mechanische onkruidbestrijding is niet toegestaan na inzaaien. (uitzondering: biologische bedrijven, alleen na controle op broedgevallen door CMG)
- Gebruik van insecticiden is niet toegestaan.
- Gebruik van sleepslang bij het uitrijden van drijfmest is niet toegestaan.
- Beheereenheid mag niet worden beweide.
- Grondbewerking na de oogst van graan: Oplichten van de grond (om waterbergend vermogen te vergroten) is toegestaan, dusdanig dat de stoppel in stand blijft.
- **Pakket a:** de graanstoppel blijft tot 15 maart in jaar x+1 staan.
- **Pakket b:** voorschrift voor de teelt in jaar x-1:
 - Voorafgaand aan dit pakket wordt pakket 14, Stoppelland of variant a van Vogelgraan afgesloten; en
 - Na de oogst is geen kerende grondbewerking uitgevoerd; en
 - Na de oogst is geen herbicide ingezet.
- Begin- /einddatum van pakketvarianten:
 - **Pakket a:** Na de oogst blijft de stoppel tot 15 maart van het jaar erna in stand.
 - **Pakket a:** Kan meerdere jaren achtereen op één perceel liggen.
 - **Pakket b:** In het laatste jaar mag na 1 september een kerende grondbewerking worden uitgevoerd.
- Op zandgrond inzaaien van vanggewas met behoud van stoppel.

Pakketvarianten

40a Vogelgraan met stoppel

40b Vogelgraan

Let op:

- Pakket mag niet ingezet worden als niet-productieve landbouwgrond
- Pakket combineren met vergelijkbare ecoactiviteiten in ecoregeling leidt tot korting in uitbetaling van ANLb of ecoregeling
- Op zandgrond is inzaai van vanggewas verplicht

43 Bloemenblok

Introductie

Bloemenblokken bieden voedsel, veiligheid en voortplantingshabitat. Vogels vinden er veilige broedgelegenheid en voedsel voor kuikens. Patrijzenkuikens en jongen van andere boerenlandvogels eten in de eerste twee weken van hun leven voornamelijk insecten. Dit eiwitrijke voedsel is essentieel voor de groei van kuikens. Daarnaast is er volop zaad te vinden in de herfst en winter én bladgroen aan het einde van de winter als de zaden op raken. Bovendien biedt de begroeiing dekking tegen predatoren en slechte weersomstandigheden. Naast patrijzen zijn er nog vele andere vogelsoorten die van een bloemenblok kunnen profiteren. Ook vlinders, bijen en hommels profiteren van het grote aanbod van bloemen.

Beheereisen

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 augustus uit ingezaaide kruiden of kruiden in combinatie met granen.

Aanvullende beheervoorschriften

- Een bloemenblok ligt meerdere jaren op één plek.
- Een bloemenblok is minimaal 0,5 ha groot en 20 m breed.
- Bij aanleg in het voorjaar start de voorbereiding in maart-april met een vals zaaibed, om latere onkruidproblemen te voorkomen. Aanleg in het najaar is ook een optie.
- Het blok wordt ingezaaid met een speciaal samengesteld mengsel, zie informatie uit [het Partridge project](#).
- Er wordt gezaaid in een lage zaaidichtheid (7 kg/ha).
- Elk jaar wordt de helft van ieder bloemenblok ondergewerkt en opnieuw ingezaaid. In het tweede jaar de eerste helft, in het derde jaar de andere helft en in het vierde jaar weer de eerste helft. Hierdoor ontstaat er de nodige variatie in begroeiing. Let op dat er bij het halveren van het bloemenblok geen smalle stroken ontstaan. Voor 1 juni staat er zo weer een gewas.
- Chemische onkruidbestrijding is enkel mogelijk conform het [Protocol gebruik herbiciden open akkerland](#) bij agrarisch natuurbeheer.
- Bemesting van het bloemenblok is niet toegestaan.

Pakketvarianten

43a Bloemenblok

Let op:

- Pakket mag niet ingezet worden als niet-productieve landbouwgrond
- Pakket combineren met vergelijkbare ecoactiviteiten in ecoregeling leidt tot korting in uitbetaling van ANLb of ecoregeling

44 Keverbank

Introductie

Een keverbank is een verhoogde strook akkerland begroeid met ruige grassen en kruiden met een smalle strook kale grond. De verhoogde strook ligt een halve meter hoger dan de omliggende grond en is drie meter breed. Door de verhoogde ligging is een keverbank warmer en droger dan het omringende akkerland, waardoor insecten, zoals loopkevers, zich er thuis voelen. Insecten kunnen er ook overwinteren.

Voor akkervogels (zoals de patrijs) biedt een keverbank warmte, dekking, insecten als voedsel voor kuikens en een veilige plek om te nestelen. Keverbanken bieden de patrijs en andere akkervogels (o.a. veldleeuwerik en gele kwikstaart) in de lente en zomer voedsel, schuilplaatsen en nestgelegenheid. In de herfst en winter vinden ze er dekking.

Keverbanken zijn ook nuttig voor natuurlijke plaagbestrijding. In de lente trekken loopkevers en spinnen vanuit de keverbank het naastgelegen gewas in en vreten daar grote aantallen bladluizen, slakken en andere plagen.

Beheereisen

- Geen gebruik van chemische onkruidbestrijding op min 90 % van de oppervlakte.
- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat van 1 juni tot 15 augustus uit ingezaaide kruiden en braak (spontane opkomst en inzaai).

Aanvullende beheervoorschriften

- Een keverbank wordt aangelegd midden in het perceel, minstens 6m vanaf de perceelsrand om geen predatoren te lokken. Zie voor werkwijze: [Partridge project](#)
- De vegetatie op het verhoogde deel is meerjarig.
- In het eerste jaar na het zaaien wordt de keverbank één of twee keer gemaaid (op 10 cm hoogte) en het maaisel wordt afgevoerd.
- De strook met groene braak parallel aan het opgehoogde deel wordt zoveel mogelijk kaal gehouden door deze strook in het groeiseizoen maximaal 2 keer te cultivateren/eggen.
- Mechanische bestrijding van plaagonkruiden is gedurende het gehele jaar pleksgewijs toegestaan.

Pakketvarianten

44a Keverbank

Let op:

- Pakket mag niet ingezet worden als niet-productieve landbouwgrond
- Pakket combineren met vergelijkbare ecoactiviteiten in ecoregeling leidt tot korting in uitbetaling van ANLb of ecoregeling